

הניצחון הוא לא הדבר הכי חשוב הוא גם לא הדבר היחיד

ד"ר מרק ורטהיים

משחקי ילדים ונערים בנוף הכדורגל הישראלי נמדדים בניצחון או בהפסד והשיטות נמדדות בפרמטרים של קבוצות בוגרים. הגיע הזמן שהתפישה תשתנה, כי בשיטה הנוכחית אנחנו מאבדים הרבה כישרונות בגיל צעיר

משחקי הילדים והנערים בנוף הכדורגל הישראלי נמדדים בניצחון או בהפסד. זו תפישה בעייתית שאינה מובילה לעתיד טוב יותר. במשחקים אלה ובאימונים שנערכים לקראתם מעמידים את הניצחון במרכז ולא את הלמידה. ישנם טיעונים רבים לכך שיש לשנות את ההדגשים ואת צורת המשחקים כדי לפתח כדורגלנים על מנת שיוכלו להתמודד היטב בקבוצות בוגרות, ואולי גם להפסיק לחלוטין את הליגות הסדירות לילדים ונערים.

ב-2019, בקונגרס בגרמניה, הוצגה השאלה המרכזית: כיצד ניתן לקדם את הקניית עקרונות הבסיס של הכדורגל? ההחלטה הייתה לקיים פיילוט שכלל ראשית שינוי בכל הנוגע לליגה לצעירים.

נושא זה מעסיק אותי שנים לאור ניסיוני בנושא, ואף כתבתי ניירות עמדה רבים. מה שראיתי בשבת האחרונה במשחק ילדים חיזק את עמדת. זה לא היה פשוט לצפייה: ילד או שניים משחקים ואחרים עומדים ומסתכלים, או שהם רצים מבלי לגעת כלל בכדור ולא יודעים להיכן לרוץ על מנת להיות בעמדה טובה לקבלתו. השחקנים מתווכחים בינם לבין עצמם, מהספסל נשמעות קריאות לעברם, המאמן צורח וההורים בטריבונה מקללים אחד את השני ואף את ילדיהם. אחד ההורים צעק: "יותר הוא לא הולך להתאמן עם הקבוצה הזו, הוא רץ ורץ ולא נוגע בכדור."

הכדורגל הישראלי שרוי בבעיה. הביאו לפה מאמנים זרים, הגדלת מספר הזרים, מנהל טכני זר ועוד. אלא ששורש הבעיה טמון בגיל הצעיר. כד"ר למדעי הספורט בגרמניה מחד וגם כאחד ההורים שנמצא במשחקים בשבתות מאידך, אני מבין שכך אי אפשר להמשיך. פיקאסו אמר פעם כי "כל ילד הוא אמן, הבעיה היא להישאר אמן כשאתה גדל". הבעיה לדעתי נעוצה במסגרת הנקראת "ליגה" בגילאים הצעירים, וההשלכות של ליגה כמסגרת תחרותית על המועדון, על המאמן, על האימונים, ההורים והשחקנים.

ההורים לוקחים את הילד בגיל צעיר, בדרך כלל 5 או 6, לאימונים בבית ספר לכדורגל וכבר שם מתגלה לנגד עיניהם עולם שבו הולך ומתחזק הקטע התחרותי-ישגי ללא ליווי של יסודות של חינוך ופיתוח האישי המתאימה לשחקן. המצב מתחדד כשהילד נכנס למועדון ומשחק בליגה בגודל קבוצה משתנה בהתאם לגילו. הורים רבים שואלים 'מה מלמדים פה? מה בדיוק ההבדל בין אימון ילדים לבין אימון נערים ובוגרים? למה המאמן ככה מדבר לילד שלי? למה הוא פוגע בו?'

הדרישות הגופניות שהילד מצופה להציג באימונים לא מותאמות לגיל. דרכי העברת התכנים באימונים זהים באימוני הצעירים ובאימוני הנוער והבוגרים. לא ברור, למשל, מה הטיפול בשחקן שאינו מהיר אבל חכם. לא ברור האם קיימת התייחסות כלשהי לילדים שנולדו בסוף השנתון שלהם והאם יש מודעות להבדלים בגובה, בפיזיות, בהבנה של אחד שנולד בינואר לעומת אחר שנולד

בדצמבר. ומה עושים עם ילדים "קטנים" שאולי יש להם התפתחות מאוחרת, איך והאם אפשר להפוך את זה ליתרון?

כיום באימונים כל הילדים עוברים תרגילים זהים, אין התייחסות לשונות של כל אחד ולכן אין גם פיתוח השונות של כל אחד מהם.

כשילדים ונערים משתתפים במשחקי הליגה הבעיות הולכות וגוברות. בכל שבת נוסעים למשחק ואז כמובן עולות השאלות: מי מסייע, מי משחק, מי לא משחק ויותר ויותר נשמע המשפט "חייבים לנצח היום". המוטו הוא הביקורת והדגשת השלילי ושחקן שעושה טעות "נענש" בהוצאתו מהמשחק ללא משוב שיעזור לו לתקן לפעם הבאה. הורים רבים שחוו זאת החליטו שילדיהם יפרשו מכדורגל תחרותי, ואכן רבים פרשו. כך הלכו לאיבוד באמת כשרונות רבים שחלקם עברו להתאמן בענף ספורט אחר כי לא יכלו להתמודד עם עולם תחרותי כל כך.

אז מה אפשר לעשות? הנה כמה נקודות לשיפור.

שינוי במשחק עצמו

- יש להימנע מקיום משחקים מדי שבוע, על ידי כך להפחית לחץ מהמועדון, המאמן הילדים וההורים. יחד עם זאת, חשוב לשמור על העיקרון של תחרותיות והישגיות
- יש לשנות את כללי המשחק לילדים: לשחק בשערים קטנים, להוסיף שערים למשחק (4 שערים ויותר), לשחק ללא שוער בהתחלה שכן גם שוער בסופו של דבר היום הוא שחקן שדה, להקטין את המגרשים, לשחק בקבוצות קטנות מאוד - 2:2 כבסיס, 3:3 ו-4:4
- לבטל את התוצאות האסטרונומיות הנוצרות כתוצאה מההבדלים בין המועדונים על ידי הגבלות בתוצאות בעזרת חוקים חינוכיים
- לבטל את העליות והירידות בליגות לילדים וליצור מודל אחר של הערכה
- לבטל את תפקיד השופט. חלק בתהליך החינוכי /פדגוגי הוא להתמודד עם בעיות ולפתור אותן יחד

ביטול משחקי הליגה

- הצלחת הקבוצה כיום נמדדת משבת לשבת, ההצלחה רגעית ולא מתאימה לתהליך חינוכי לילדים. זו מסגרת מתאימה לבוגרים. לכן יש לשקול לבטל את משחקי הליגה התחרותית בכלל, שהרי היא לא משקפת בגיל זה אלא רק הצלחה רגעית ותהליך של אימון ולמוד נמשך לאורך זמן. המשחקים הסדירים יוצרים בסופו של דבר רק נזק וזאת מכמה טעמים.
- המשחקים יוצרים היסחפות לטקטיקה כבר בגיל צעירים ומכניסים את הילד למשמעת טוטאלית במקום הנאה מהמשחק.
- המשחקים יוצרים חלוקת תפקידים מוגדרת מוקדם מדי
- המשחקים שמים דגש יותר על שערים ומתרגילים פחות משחק משותף וככה גדלים שחקנים אינדיבידואליסטים שלא יודעים לשחרר כדור בזמן לחבר מהקבוצה או שקדם מכדררים לעצמם ורק אח"כ מסתכלים למי למסור. וכדורגל הוא משחק של שיתופי פעולה.
- אחת לחודש ייערך במועדון/ באזור/ בעיר יום הפנינג כדורגל שיכלול משחקונים בין קבוצות, כשהערכה היא מקצועית חינוכית וחברתית. כל ילד ישותף במשחק.

שינויים בשיטות האימון

- כיום באימונים ישנם תרגילים המדגישים את הטכניקה שהיא, לכאורה, מודולארית ויש בהם פחות מקום ליצירתיות שהולכת ונעלמת. הדגש על הטכניקה בא לפני שהילד לומד לתפוס מצבים ולומד לקבל החלטות במצבי משחק.
- האימון יכול הרבה משחקונים עם משמעות על מנת לפתח אינטליגנציה ולא רק לתרגל שליטה בכדור.

- יש להדגיש באימון הצעירים את פיתוח הקואורדינציה על מגוון המשמעויות שלה, למשל שיטת OCO™, ללא כדור ועם כדור עוד לפני לימוד הטכניקה, וגם במקביל לטכניקה.
- החשיבה באימון לא צריכה להיות סביב המשחק הקרוב בשבת אלא ממוקדת בפיתוח החשיבה המהירה אצל כל שחקן ובצרכים הגופניים הקואורדינטיביים של כל מתאמן.
- יש ליצור חוקים שעל פיהם כל אחד מקבל הזדמנות שווה באימון ובמשחקונים
- באימון לא נראה יותר טורים וצורות אימון שלא קשורות למשחק אלא תנועה של הילדים ברוב הדקות באימון תנועה שמקושרת למצבי משחק.
- יש להימנע מאימוני כושר של בוגרים ולנקוט בדרכים המודרניות להקניית כושר לילדים ונערים.
- יש להרבות באימון בנגיעות בכדור והנעה עם כדור בשטחים קטנים על מנת ליצר התנסות במצבים שונים של משחק וליצור שיתופי פעולה בין הילדים.
- יש להדגיש באימון את ההיבט החינוכי של Fair Play: לחיצת יד ליריב בסוף משחק, אמירת שלום בתחילת אימון ובסופו לצוות המאמנים, נציגי ההנהלה, ולהורים של שחקנים אחרים שצופים באימונים ובמשחקים.

יישום מתווה כזה יצור שינוי ארגוני גדול המבוסס על פדגוגיה אחרת ויש בו חשיבה לשינוי בטווח הארוך. בסופו של דבר הכדורגל, המועדונים, המאמנים, והספורטאים ירוויחו מכך. הכדורגל יהיה יותר מקצועי יותר ופחות מתסכל, אלים, ויהווה מקום לצמיחה אישית, ויתפוס מקום מכובד יותר בתרבות הישראלית.

* מרק ורטהיים-דוקטור במדעי הספורט, מומחה בתחום האימון והקואורדינציה, חוקר ומרצה בקורסים בישראל ובגרמניה, פיתח את האבחון והאימון לפיתוח קואורדינציה באימונים אישיים בשיטת OCO™ ועומד בראש אקדמיית ורטהיים